

Lasten neuroretki

Swissair ja Valtavat Ihmesilmälasit

1980-luvun alussa kuusi koulupoikaa perusti bändin ja kasettilevymerkin, joista jäi vain pieni merkintä historiankirjoituksen marginaaliin. Kun yhteistä toimeliaisuutta tarkastelee lähempää, huomaa että kyltymättömästä kulttuurinnälästä, kriittisestä älystä ja vapaasta yhdessäolosta kumpusi muutaman vuoden ajalle pökerryttävä määrä toimintaa ja ajatuksia.

VUONNA 1980 **ANTON NIKKILÄ** ja **Mika Taanila** viettivät kesälomaa kahdeksannen luokan jälkeen Antonin isoäidin mökillä Etelä-Hämeessä. He soutelivat järvellä, onkivat ja päättivät perustaa kasettilevymerkin.

Anton, Mika ja muutama muu punkista ja uuden aallon bändeistä innostunut luokkatoveri olivat edellisenä talvena toisinaan livahtaneet Helsingin Suomalaisen Yhteiskoulun musiikkiluokkaan soittelemaan. Ensi alkuun kyse oli ollut lähinnä hauskanpidosta ikävien koulupäivien lomassa, mutta jo keväällä varattiin vakituinen soittovuoro ja musiikki alkoi saada vakavampia sävyjä.

Musiikkiluokan nurkassa pyöri aina nauhuri tallentamassa soittoja. Äänitetyt kasetit kiersivät soittajien kesken, ja parhaat palat kopioitiin uudelle kasetille. Mika oli jo talvella mainostanut tällaista

parhaista äänityksistä koottua kasettia Antonin *Jee-fanzinessa*. Tilauksia ei tullut yhtään, joten kasetti jäi kokoamatta. Kesälomalla suunnitelma kasvoi suurisuuntaisemmaksi: ei julkaista vain yksittäistä kasettidemoa, vaan perustetaan kokonainen levymerkki, joka julkaisisi kasettialbumeita eri yhtyeiltä.

Yhtiö sai nimekseen Valtavat Ihmesilmälasit Records. Palattuaan maalta Helsinkiin Anton vuokrasi Katajanokan postikonttorista yhtiölle oman postilokeron, jonka kautta yhtiön kirjeenvaihto tapahtuisi. Anton alkoi toimia tiedottajana salanimellä Jack Pelti. Hän taittoi useimmat kasettien kansista, joita koristi rasteroitu mustavalkoinen valokuva tai kollaasi. Kasetinselkämykset Anton tekstasi tahallisen pienillä ja liioitellun huolellisesti piirretyillä kirjaimilla. Kasetit saivat oman kataloginumeronsa, ja niihin monistettiin kannet Wulffin paperikaupassa tai Mikan isän firman Geotekin kopiokoneella. Mika kopioi kotonaan kaseteista parinkymmenen kappaleen suuruisia painoksia.

Anton lähetti *Soundiin* pikkuilmoituksen, jossa tiedotettiin Valtavien synnystä ja etsittiin osallistujia kokoomalevyille. Vastauksia ei juuri tullut, joten bändikatraan kokoaminen täytyi aloittaa lähipiiristä.

Funktiolaskinmusiikkia

Valtavien katalogin lippulaivaksi tuli musiikkiluokkasoitteluissa syntynyt yhtye Swissair, jonka päätettiin soittavan »funktio-musiikkia» -punkin ekspressiiviselle kohkaukselle vastapainoksi yksitoikkoista tieteellistä rockia, jota innoittivat yhtä lailla Public Image Ltd. in jurnuttava postpunk, matematiikan tunnilla jaetut funktiolaskimet kuin Antonin levydivarista löytämät muzak-LP:t.

Swissair ei juuri harjoitellut kappaleita ja sen kokoonpano vaihtui sen mukaan, kuka milloinkin ehti paikalle. Yhtyeen ydinryhmään kuuluivat Mikan ja Antonin lisäksi **Jari Härkönen, Pietari Koskinen, Mikko Kuussaari ja Juha Soivio**.

Yleensä Pietari soitti biisin perustaksi säröisenä murisevaa bassokuviota ja Anton hakkasi yksinkertaista, horjahtelevaa rum-pukomppia. Muut paikalle sattuneet räimivät vapaasti kitaroilla, huutelivat mikrofoniiin tai kehittivät uusia ujelluksia Antonin neuvostoliittolaisella patterikäyttöisellä Faemi-syntetisaattorilla.

Keskittynyttä soittoa Swissairin harjoitustilassa Suomalaisen Yhteiskoulun kellarissa.

Anton Nikkilä kotistudiossaan oli samalla Jack Pelti Valtavien toimistossa.

Kaikki kumarsivat parinkymmenen minuutin ajan idoliaan Kari Peitsamoa.

Valtavat aloitti toimintansa julkaisemalla syksyllä 1980 samalla kertaa kolme kasettialbumia. Ensimmäisen kataloginumeron sai Swissairin albumi *Saha*, toisen tamperelainen HC-punkbändi The Nivelreuma ja kolmannen kokoomakasetti *Marines modernes*, jolle koulukavereiden lisäksi osallistui *Soundin* ilmoituksen ansiosta myös syntetisaattorimusiikko **Otso Pakarinen**.

Kaikki Swissairin jäsenet alkoivat myös tehdä äänityksiä itseksensä tai pienemmällä kokoonpanoilla. Antonilla ja Pietarilla oli jo vuosia sitten perustettu Mietoherne-duo. Pietari teki omia äänityksiä nimellä Ferric-johnsson, Jari nimellä Womb, Juha nimellä World ja Mikko nimellä Uusittu PAK. Mika perusti huoneeseensa Klaukkalaan Urakkastudion ja suoritti siellä musiikillisia kokeiluitaan lukuisilla eri nimillä.

Jari kehitti Mikon kanssa idean yhteestä Marraskuun 3. Soitettaisiin pimeässä, selkä yleisöön päin primitiivistä musiikkia sellolalla ja kontrabassolla, ja Jari mutisisi englanniksi puoliksi tajunnanvirtaisia sanoituksia. Yhtyeeltä päätyikin muutama äänitys *Akkko Peruskallio* -kokoelmalle.

Uusien bändien keksiminen oli yhtä tärkeää kuin soittaminen. Swissair vietti kaikki koulupäivät yhdessä ja päätyi usein niiden jälkeen keskustaan Primulan kahvilaan notkumaan ja kehittelemään uusia juonia.

Välillä seuraan liittyi myös poikia muutamana vuoden vanhempi **Harri S. Tuomi-**

nen, johon Mika ja Anton olivat tutustuneet käydessään koesoitossa Harrin Velvet Umpio-bändissä. Nuoria poikia ei bändiin kelpuutettu, mutta he löysivät Harrista hengenheimolaisensa ja alkoivat vaihtaa tämän kanssa levyjä ja ajatuksia. Valtavat julkaisi myös Harrin ensimmäisen soolokasetin *Kuvio Ski*.

Musiikillisia ideoita saatettiin kypsytellä kuukausitolkulla ennen kuin soittimiin tartuttiin, jos edes tartuttiin. Toisinaan taas äänityksiä tehtiin melkein heti idean synnyttyä, ja lopputulos päättyi Valtavien julkaistavaksi uneliaan, nauhakaikuun pohjaavaa rock-minimalismia sisältävän Urban Hellin *Naurutalo*-kasetin tapaan.

Outoja rituaaleja

Ideota ei ammennettu vain musiikista, vaan mielenkiintoisia ilmiöitä löydettiin kaikilta mahdollisilta taiteen alueilta. Anton oli houkutellut ystävänsä Elokuva-arkiston näyttökäsiin Kapteeninkadulle Joukolaan, mikä toi lisää pontta omille filmikokeiluille. Sekä Pietarilla että Jarilla oli kaita-filmikamerat, joilla kuvattiin jo kahdeksannella luokalla kaikenlaista materiaalia. Filmikeloista alettiin leikata elokuvaa, jolle Jari keksi nimen *Hermafrodiitit*.

Kaupunginkirjasto puolestaan auttoi syventämään musiikkilehtien herättämää kiinnostusta dadaan, surrealismiin ja Fluxukseen. Niiden myötä ryhmä innostui yhä

enemmän absurdien performanssien ja hapeningien järjestämisestä.

Koulussa järjestettiin outoja rituaaleja. Ystävyykset kulkivat koulun käytävillä toistensa ohitse muka toisiaan tuntematta. Hyppy-tunnilla menttiin tyhjään luokkaan, missä joku kirjoitti liitutaalulle »KARI», ja kaikki kumarsivat parinkymmenen minuutin ajan idoliaan **Kari Peitsamoa**.

Toisinaan välitunneilla livahdettiin koulun juhlasalin pimeisiin kulissemiin, missä pojat törmäilivät kivuliaastikin toisiinsa. Näitä spontaaneja sadomasokistisia istuntoja järjestettiin myös koulun pommisuojaissa, joka oli saatu käyttöön bändikämpäksi.

»Oli joku spontaani sekoiluhetki koulun käytävällä pommisuojan edessä. Joku laittoi valot pois, ja hetkessä pimeässä alkoi tappelu. Joku kikatti. Oli absurdiä, että tyypit rupeaa pimeässä potkimaan ja hakkaamaan toisiaan kirjoilla ja avainketjuilla. Mä olin mukana vain kerran ja suutuin kun mua sattui. Muut kävi muutaman kerran», Anton muistelee.

Antonin ja Jarin 17-vuotissyntymäpäiviä juhlistaakseen Mikan ja Juhan muodostama Sunvot järjesti tammikuussa 1982 koulun musiikkiluokassa konserttipektaakkelin nimeltä *Charity*. Syntymäpäiväsankarit joh-

datettiin pimennettyyn musiikkiluokkaan, jonka yhdessä nurkassa oli peitetty kasa tuoleja isoilla lakanoilla. Pimeydessä istuttiin hiljaa pitkä, piinallinen tovi, kunnes lakanoiden alta alkoi kuulua nujakointia ja esineiden rikkomisen ääniä. Myöhemmin joku soitti muun muassa pianoa, kitaraa ja viulua. Spektaakkelia kesti toista tuntia.

Tätä yleistä hämmennyksen herättämistä sekä itsessä että muissa alettiin porukan sisällä kutsua sekoilukulttuuriksi. Sen sijaan että olisi kapinoinut yhteiskunnallisia epäkohtia vastaan tai vaatinut nuorisolle uusia oikeuksia, ryhmä halusi ottaa maailman mielettömyydestä kaiken ilon irti: tavoitteena oli tehdä, sanoa tai soittaa jotain sellaista, jota ei voisi sijoittaa mihinkään kuviteltavaan maailmanjärjestykseen.

»Pyrittiin selittämättömyyteen. Kai sillä on paljon alitajunnan kanssa tekemistä, ja ideoiden – mitä räikeämpiä ideoita pystyi kehittelemään tai löytämään *Aloha!*-lehdessä tai muualta, sitä parempi fiilis», Mika muistelee.

Kalanhajuinen unimuseo

Swissair jatkoi soittamista säännöllisesti koulun musiikkiluokassa lähes koko vuoden 1981. Välillä soittoja järjestettiin myös Anto-

nin kotikulmilla Katajanokalla, mistä hän oli saanut käyttöönsä vinttikomeron rumpujen soiton harjoittelua varten. Vinttikomeroista tuli Swissairille hämyisä treenitila, ja se nimettiin Unimuseoksi. Mika ja Jari maalasivat Unimuseon seinille absurdeja kuvia ja lauseita sekä liimasivat eri puolille huonetta riekaleita kirjeistä ja muistilapuista. Kaupattorilta käytiin ostamassa savustettu hauki, ja kun se oli syöty, kalan kallo kiinnitettiin seinälle huoneen nurkkaan. Sen tuoksu täytti koko komeron.

Keväällä 1981 Swissair haluttiin provo-kaatiomielessä tuoda yleisön eteen. Nuorison taidetapahtuman yhteydessä järjestettiin bändikilpailu Oulunkylän Pop/jazz-opistolla. Yhtye ilmoittautui 12–16-vuotiaiden kansanmusiikkisarjaan, jossa kilpailun otaksuttiin olevan vähäisintä. Muita osanottajia sarjaan ei ilmaantunutkaan. Keikal- le soittajat pukeutuivat Jarin perheen aikoi- naan Japanista tuomiin tiukkoihin keltaisiin muovitakkeihin. Pietarin kaulasta roikkuva rytmikone jyskytti ja muut neljä loivat epä- vireisillä sähkökitaroilla junnaavan säröval- lin. Meteliä jatkui lähes viisitoista minuuttia, kunnes järjestäjät katkaisivat yhtyeeltä sähköt. Myöhemmin postissa saapui ilmoitus siitä, että Swissairia ei ollut valittu jatko- on.

Uusien bändien keksiminen oli yhtä tärkeää kuin soittaminen.

Jari Härkönen ja Juha Soivio esittelevät vuoden plastiikkitrendejä ennen Swissairin keikkaa lisensiaattijuhlissa Katajanokalla.

Seuraavana syksynä yhtye yritti muuttaman kuukauden ajan hioa omaa täydellistä pop-kappalettaan, joka olisi mieluiten julkaistu singlenä. Anton ja Mika kehittivät soitinkulkuja ja fragmentaarisia sanoituksia viiteen tai kuuteen kappaaleeseen, joita muu yhtye sovitti musiikkiluokassa. Pietari erotettiin muutamaksi kuukaudeksi yhtyeestä musiikillisten erimielisyyksien johdosta huolimatta siitä, että hän oli Swissairin perinteisessä mielessä taitavin soittaja.

Täydellisistä pop-kappaleista ensimmäistään ei saatu nauhoitettua, mutta joulun kynnyksellä äänitettiin täysin toisenlainen albumi. Swissairin viimeiseksi jääneellä julkaisulla *15. joulukuuta 1981* ei kuulla enää lainkaan nelijakoista beatia, bändisoittimia eikä tunnistettavia rakenteita, vaan muun muassa pianoa, kellopeiliä, viulua, selloa ja huilua. Soitto on harvaa ja vapaarytmistä ja sitä on hankala edes erottaa kasetin suhnan ja kohinan alta. Kokonaisuus kuulostaa murrosikäisten räävittömältä tulkinnalta nykymusiikista, mutta soittajat tuntuvat myös aidosti lumoutuvan hajanaisten sävelten luomasta oudosta tunnelmasta.

Kasettitori

Valtavat ehti julkaista yhteensä 18 kasettialbumia ennen kuin Anton päätti keväällä 1982 lopettaa kasettimerkin pyörittämisen. Tiivistähtinen julkaisupolitiikka oli johtanut sii-

hen, ettei Antonilla riittänyt tarpeeksi aikaa oman musiikin tekemiseen, minkä lisäksi poikaporukan intensiivinen yhdessäolo alkoi tuntua hänestä jo ahdistavalta.

Fluxuksen innoittamana Anton suunnitelti viimeiseksi Valtavat-julkaisuksi betonimöhkälettä. Samaan aikaan Swissairin soitto alkoi laantua.

»Vuoden 1982 maaliskuussa Mikan ja Juhan duo oli aktiivinen, Swissair ei. Ehkä meillä oli vielä soittovuoro, mutta kukaan ei käynyt siellä. Meillä olikin lopulta parit sessiot missä laitettiin musaluokasta valot pimeäksi ja maattiin lattialla ja keskusteltiin vallankumouksesta ja elämän tarkoituksista», Anton kertoo.

Kaikki jatkoivat musiikin tekemistä omilla tahoillaan. Uteliaina kuulemaan, mitä muut olivat viime aikoina äänittäneet, pojat keksivät alkaa kierrättää keskuudessaan kasettia, jolle kukin kopioi vuorollaan omia nauhoituksiaan. Vastaavia kasetteja oli kiertänyt jo

ennen Valtavien perustamista, mutta Mikan tutustuminen mail art -liikkeeseen innosti palaamaan vanhaan tapaan. Suurimmaksi kiertokasetiksi kasvoi Gerald Fordiksi nimetty kasettitori, jonka tekemiseen myös Harri S. Tuominen osallistui. Tornia koottiin liimaamalla kasettikoteloita toisiinsa kasettien vähitellen täytyessä. Usean vuoden aikana rakennettu torni kattoi lopulta 28 kasetin puoliskoa, yhden joka aakkoselle.

Vastaavaan tapaan useimpien Swissairin jäsenten kesken kiersi *Unipäiväkirja*, johon kukin vuorollaan taltioi näkemäänsä unia. Unien kuvaukset olivat yllättävänkin estottomia, pikkutarkkoja ja tyyliltään huoliteltuja.

Antonin aloitteesta Swissair kokoontui soittamaan vielä muutamia kertoja, mutta päämäärät olivat livenneet jo sangen kauas kokeellisestakin rockista.

Alkukevästä 1982, kun maa oli vielä lumen peitossa, Anton organisoï öiset soitannot Keskuspuistossa. Oli sovittu, että

Musiikkivöry Urakka-studiossa

MUSIIKKILISESTI MIKA TAANILA kehitteli Swissairin jäsenistä johdonmukaisimmin omaa outoa estetiikkaansa. Hän oli perustanut jo yläasteella omaan huoneeseensa Klaukkalassa Urakka-studion, jonka tärkeimmät varusteet olivat rumpukone Dr. Rhythm sekä kasettinauhuri, jonka nauhoitusnopeutta pystyi säätämään portaattomasti. Lisäksi käytössä olivat ainakin huutokaupasta ostetut Riviera-urut, koulukaveri **Massetin** rakentama tremolopedaali, soitinkaupasta käytettynä ostettu flanger-pedaali sekä Mikan isän työmatkoiltaan tuomia pillejä ja perkussioita.

Mika suunnitteli nauhoituksensa tarkkaan. Niiden mukaan hän teki ensin koeäänitykset ja sen jälkeen äänitti kasetin vielä uudestaan. Musiikkivöry-äänityksissä hän synnyttää hyvin erikoisia, painostavan surrealistisia tunteita hyödyntämällä äänisignaalin yliohjaamista, nauhanopeuden muuttelua ja mitä moninaisimpia äänilähteitä. Osa kappaleista on luurankomaisia postpunk-pastisseja, mutta parhaiten aikaa ovat kestäneet abstraktim-

mat äänikollaasit, jotka kuulostavat viattomammalta versiolta teollisesta noisesta.

Kaikissa äänityksissään Mika pyrki hahmottamaan uuden musiikillisen idean, ja jäseni äänitykset aina kokonaisuuksiksi, oli sitten single, EP tai LP. Valtavien lakkauttamisen jälkeen levykokonaisuuksille ei ollut julkaisijaa ja ne jäivät pöytälaatikkoon.

Musiikkivöryyn lisäksi Mika teki omia äänityksiä ainakin nimillä Soccer Sensations ja Mika Maatila. **Juha Soivion** kanssa hän soitti nimellä Sunday Voices, sittemmin Sunvot, ja **Anton Nikkilän** kanssa hän perusti Swissairin hajottua duon Laguunin jätkät. Kiinnostava sivupolku oli myös Mikan innostuminen vanhasta rockabillystä, josta poiki omia äänityksiä nimellä Lonely Geezer.

»Mulla oli Klaukkalassa kaveri **Masa** jonka kanssa diggailtiin 1950-luvun rockia, Johnny Burnette Trio ja sellaista – energistä, innostunutta menoa. Tein siitä pastisseja. Ne oli kolkkoja, yksin tehtyjä rockabilly-biisejä. Soitin kaikki kamat itse päällekkäisäänityksinä.»

Mika jatkoi musiikintekemistä vuoteen 1988, jolloin hänet valittiin Lahden Muotoiluinstituutin videoilmainsuun linjalle ja opiskelu alkoi viedä kaiken liikenevän ajan.

tavattaisiin aamuyöstä Kannelmäen Maximarketin parkkipaikalla. Anton kuitenkin nukkui itse pommiin ja heräsi puheluun parkkipaikan kolikkopuhelimesta. Kun hän vihdoinkin ehti pyöriin paikalle, muut halusivat jo lähteä nukkumaan. Anton sai pakotettua Jarin polkemaan kanssaan Viikkiin ja kahlaamaan umpihangessa hyppyrimäen huipulle. Kari Peitsamon laulu *Täytyy mennä Viikkiin* oli suonut muuten vieraalle kaupunginosalle mystisen auran.

Toiset yösoitot Anton järjesti rauhallisemmin kotioiloissa Katajanokalla kesäkuussa 1982. Pyrkimyksenä oli soittaa mahdollisimman epämusiikillista musiikkia, josta ei erotaisi rakenteita, rytmejä tai melodiakulkuja eikä etenäkään yhteensoittoa. **Brian Enon** ideaa mukaillen kaikki kuuntelivat omista kuulokkeistaan eri tahtiin nakuttavia metronomeja ja yrittivät soittaa niiden mukaan, jotta musiikista karsiutuisivat kaikki mahdollisuudet yhteensoittoon. Useamman tunnin mittaisten äänitysten jälkeen yhtye lähti aamuöiselle retkelle Tervasaareen, missä rämmisteltiin akustisia kitaroita ja patterikäyttöistä Faemi-syntetisaattoria.

Hiukan samaa kaavaa mukailien Swissair osallistui alkusyksystä 1983 Elmun järjestämään katusoitotapahtumaan. Yhtye esiintyi ohikulkijoiden iloksi ensin Rautatieaseman portailla ja sitten Keskuskadulla rämmistellen rikkinäisiä kitaroita ja mandoliineja sekä puhaltaen melodikaan ja nokkahuiluihin.

Korneja teatteriasuja Meyerholdin kunniaksi

Viimeisen kerran Swissair esiintyi, ilmeisesti vajavaisella kokoonpanolla, syksyllä 1983 juhlissa, jotka Antonin äiti järjesti kotona Katajanokalla ystävättarelleen. Tämän lisen-siaatintyö 1920-luvun neuvostoliittolaisesta avantgarde-teatteriohjaaja **Meyerholdista** oli juuri hyväksytty Helsingin yliopistossa. Protestoidakseen vanhemman polven »korneja teatteriasuja» yhtyeen jäsenet pukeutuivat mustiin jätessäkkeihin. Jäsenet soittivat eri huoneissa.

Koko kuusikko kirjoitti ylioppilaiksi keväällä 1984, minkä jälkeen koulu ei enää tuonut porukkaa yhteen. Ystävyys-suhteet eivät kadonneet, ja suurin osa soitti yhdessä ja kehitteli ideoita pienemmissä kokoonpanoissa vielä useamman vuoden kirjoitusten jälkeenkin.

Swissair esiintyi viimeisen kerran julkisuudessa ELMUn katusoitotapahtumassa vuonna 1983 Rautatieaseman portailla.

Kukaan ei hakeutunut suoraan uraputkeen, vaan jäi moneksi vuodeksi etsimään paikkaansa aikuisten maailmassa. Vähitellen ne löytyivät: kuka ryhtyi äänisuunnittelijaksi, kuka biologiksi, kuka valokuvaajaksi. Joku alkoi tehdä elokuvia, toisesta tuli kääntäjä ja kokeellisen musiikin säveltäjä, kolmannesta perushoitaja ja kulttuuriantropologi. Kouluvuosien vimmainen puuhastelu ja yhdessäolo jättivät kuitenkin kaikkiin leimansa.

»Nuorena asiat ja epäkohdat ympärillä näkee ja kokee tavallaan suuremmin, selkeämmin ja kriittisemmin. Tajunnan väylä on silloin ikään kuin enemmän auki. Myöhemmällä iällä kokemukset ja ehkä oma mukavuudenhalukin alkavat sumentaa tuota tajuamista: huomaa tavallaan, että on turha hakata päätä seinään loputtomasti», Jari pohtii.

»Aikuisuuden kynnyksellä alkoi tuntua siltä, että pitäisi alkaa opiskella ja hankkia joku ammatti tai työpaikka – alkaa tehdä jotain niin sanotusti järkevää, suunnitelmallista hommaa. Pääsin sitten leffakouluun, ja siitä tuli ammatti. Noinhan se menee helposti. Silti mulla on hyvin käsinkosketeltava fiilis, että mitään näin järkevää ei ole tullut tehtyä tämän jälkeen, tässä spontaanissa hetkellisyydessään», Mika muistelee. »Aikuisuuden myötä tämä spontaanisuus katosi.» ▾

»Laitettiin musaluokasta valot pimeäksi ja maattiin lattialla ja keskusteltiin vallankumouksesta ja elämän tarkoituksesta.»

Valtavat uudelleenjulkaisut

ANTON NIKKILÄ PYÖRITTÄÄ moskovalaisen **Alexei Borisovin** kanssa N&B Research Digest -levy-yhtiötä, joka on julkaissut kolme otetta Valtavien katalogeista. Vuosituhannen alussa ilmestyi kokoelma *Pilottilasit – Samples from Helsinki Underground 1981–1987*, jolta löytyy edustava valikoima Valtavien ja Swissairin julkaistuja ja julkaisemattomia äänityksiä.

Vuonna 2008 ilmestyi sekä uudelleenjulkaisu Swissairin pitkäsoitosta 15. joulukuuta 1981 että **Mika Taanilan** Swissairin äänityksistä koostama vetävä valikoima *Hermafrodiitit*, joka on myös soundtrack kouluaikana kuvatusta kaitafilmmateriaalista koostettuun kokeelliseen lyhytelokuvaan. Love Recordsin kokoelmalla *More Arctic Hysteria / Son Of Arctic Hysteria* (2005) on mukana Swissairin kappale *Baggage Claim*. Viime syksynä Ekstro Records julkaisi Musiikkivyöryn levyn *Tulemme sokeiksi*, jolle on kerätty parhaat palat Mikan kahdelta Musiikkivyöry-kasetilta. Ekstro otti samassa yhteydessä näistä kaseteista 50 kappaleen uusintapainoksen.

→ <http://www.nbresearchdigest.com>
→ <http://www.ekstrorecords.com>

Kansainvälinen kasettikulttuuriliikehdintä

VALTAVIEN IHMESILMÄLASIEN TOIMINTA oli organisoitu oikean levy-yhtiön mallin mukaan, mutta pyrkimyksenä ei ollut tavoittaa laajempaa kuulijakuntaa. Mainoksia laitettiin lehtiin leikkimielisestä uteliaisuudesta, mutta ne eivät herättäneet suurempaa mielenkiintoa ydinporukan ulkopuolella. Keikkojakin soitettiin vain kourallinen. Valtavien julkaisemalle kotikutoiselle kokeelliselle musiikille ei tuolloin ollut yleisöä Suomessa. Riittävän motivaation albumien tekemiselle tarjosi silti kriittinen kuulijakunta, joka muodostui Swissairin kuudesta jäsenestä ja **Harri S. Tuomisesta**. Valtavien olemassaolo tarjosi kanavan osallistujien luovuudelle – yksittäiset kokeilut jaksoi työstää projekteiksi, kun äänityksistä saattoi koostaa julkaisun.

Tyylillä, ei taidolla

Keski-Euroopassa vastaavaa toimintaa esiintyi laajemmassa mittakaavassa. PUNKIN MYÖTÄ oli alkanut muodostua vaihtoehtoista musiikkikulttuuria, joka ei piitannut valtamediasta eikä kaupallisista tavoitteista. Pienlehtien verkoston kautta markkinoitiin kotona äänitettyjä kasetteja, joiden sisältö oli välillä hyvinkin kaukana perinteisestä punkista tai popista, kun uusia ääniä etsittiin halvoilla soittimilla sekä äänenkäsittelylaitteilla ja nauhureilla. Sama omaehtoisuus näkyy myös kansitaitteissa. Kannot tehtiin itse kopiokoneilla, sommitellen erikoisia typografioita ja omiin innostuksen kohteisiin pohjaavaa estetiikkaa, jossa tyyliä oli keskeisempää kuin tekninen taituruus.

Brittiläinen rocklehti *NME* julkaisi Valtavien olemassaolon aikaan kymmenen kuu-

kauden ajan Garageland-palsta, jossa eri maiden kokeilijat tiedottivat julkaisuistaan. Tämän palstan kautta Valtavat päätyi yhteyteen kansainvälisen kasettikulttuuriliikehdinnän kanssa. Etenkin **Mika Taanila** oli ahkera kirjeenvaihtaja, joka vaihtoi ajatuksia eri maissa toimivien, yleensä muutaman vuoden vanhempien tekijöiden kanssa.

Yhteydenpidon seurauksena Valtavat päätyi julkaisemaan vuonna 1981 kaksi kasetillista italialaista kokeellista musiikkia.

Maurizio Bianchi lähetti kasetillisen abstraktia elektronista meteliä, joka kuulosti Mikasta ja Antonista niin herkullisen oudolta ja »äärimmäiseltä», että he päättivät julkaista kasetin myös Suomen markkinoille. Kymmenisen vuotta Antonia ja Mikaa vanhemman Bianchin kasetti *Mectpyro/Blut* sopi hyvin Valtavien katalogiin: tunnelma on unenomainen, venyneet ja hidastetut äänet kelluvat yliohtatun hälyn meressä. Äänilähteinä on käytetty hyvin hitaasti pyöritettyjä levysoittimia tai levyloopeja, melua preparoidusta kitarasta ja kontaktimikrofoneista. Bianchi tuli myöhemmin tunnetuksi noisen pioneerinä.

Kasettikulttuuria Pohjois-Italiassa

Pohjois-Italiassa Pordenonin pikkukaupungissa oli syntynyt viehättävä joukko uuden aallon yhteyttä, joiden musiikista oli kerätty kokooma-LP *The Great Complotto*. Mika ja Anton tunnistivat musiikista ja kansitaitteesta hengenheimolaisensa ja julkaisivat vinyylialbumista kasettipainoksen Suomen markkinoille.

Autoillessaan Keski-Euroopassa kesällä 1983 Mika kävi Pordenonessa tapaamas-

Kokoelmakasetin *Marines Modernes* kansi.

sa *The Great Complotton* pääideologi **Fabio Zigantea**. Tämä oli järjestämässä elokuun lopussa kansainvälistä kasettikulttuurifestiivaalia, ja kutsui suomalaisetkin esiintymään. Mikan lisäksi kutsun sai matkaseurana ollut Muovikassi-yhtye Puolangalta, joka puolestaan kutsui Utajärveltä mukaan 22-Pistepirkon, joka oli juuri voittanut rockin Suomenmestaruuden.

Loppukesästä Mikan ja **Anton Nikkilän** muodostama Laguunin jätkät sekä Muovikassi ja 22-Pistepirkko ahtautuivat samaan pikkubussiin ja ajoivat koko mantereen läpi Venetsian pohjoispuolelle Palmanovaan, missä festivaalit järjestettiin. Viikonlopun aikana festivaaleilla esiintyi kymmeniä esiintyjä eri puolilta Eurooppaa.

Festivaalien jälkeen ryhmä palasi Suomeen valmistautumaan ylioppilaskirjoitukseen.